

Handläggare: Ann Gardeström
Telefon: 08-50825411

Till
Socialtjänst- och
arbetsmarknadsnämnden

Halvårsrapport av familjevårdsprojektet

Förvaltningens förslag till beslut

Socialtjänst- och arbetsmarknadsnämnden godkänner rapporten.

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Tina Heinsoo
t.f. avdelningschef

Sammanfattning

Projekt Familjevård startade 2010-01-01 med syfte att initiera förbättringar och konkreta åtgärder samt sätta igång förändringsprocesser inom familjevården i Stockholms stad utifrån BUSS- utredningens förslag. De områden där olika insatser verkställts, startat eller initierats är;

- utbildning av verksamma familjehem
- ökad stabilitet och kontinuitet för familjehemsplacerade barn och ungdomar
- förebygga riskfaktorer och förbättra uppföljning
- insatser till föräldrar

Bakgrund

BUSS- utredningen som presenterades för SAN i mars 2009 hade ett stort antal förslag på hur familjevården i Stockholms stad kunde förbättras och utvecklas. Förslagen har sedan arbetats vidare på i en arbetsgrupp inom förvaltningen samtidigt som intresset från stadsdelsförvaltningarna och nämnden varit fortsatt stort. Ett tjänsteutlåtande (dnr 3.2 – 0388/2009) presenterades för SAN 2009-06-16 med förslag på insatser. Nämnden fattade beslut enligt förvaltningens förslag med tillägget att en plan för utbildning av verksamma familjehem snarast skulle föreläggas nämnden.

En projektledare tillsattes 2010-01-01 med syfte att initiera förbättringar och konkreta åtgärder samt sätta igång förändringsprocesser inom de föreslagna områdena.

Utbildning av verksamma familjehem

Ett första uppdrag var att presentera en utbildningsplan för familjehem som varit verksamma kortare tid än tre år och som saknade grundutbildning för sitt uppdrag samt verkställa genomförandet. Utbildningsplanen fastställdes i SAN 2010-03-25. Målet med utbildningsplanen är att stadens samtliga verksamma utbildade familjehem skall vara utbildade eller anmälda till utbildning under år 2010. Planen är under genomförande och väl fungerande. Familjehemskonsulterna inom socialtjänst- och arbetsmarknadsförvaltningen har i uppdrag att organisera utbildningen och utbilda familjehemmen.

Aktuell situation gällande utbildning

Under våren 2010 har 27 verksamma familjehem utbildats och under hösten 2010 är 80 verksamma familjehem anmälda till utbildning. Detta innebär att endast ett fåtal av stadens verksamma familjehem kommer att sakna utbildning vid årets slut. Dessa ska utbildas under 2011. Nya kursledare från stadsdelförvaltningarnas familjevård kommer att utbildas av familjehemskonsulterna under augusti/september 2010 för att möta det extra behov av utbildningsinsatser som tillfälligt krävs under hösten. Denna extra insats kräver c:a 8 utbildare.

Rutiner vid utbildning

- De familjehem som varit verksamma 3 år eller kortare tid anmäls till kurs och anger lämpliga tider. Detta sker i nära samarbete med familjevårdsinspektörerna vid stadsdelsförvaltningarna.
- Broschyr på arabiska och somaliska finns för de familjehem som har behov av dessa.
- Familjehemmen indelas i grupper utifrån uppdrag och önskemål om tid.
- Tolkar används som tidigare vid behov.

- Kursen omfattar 12 – 15 timmar, fördelade på tre till fyra tillfällen eller en helg och innehåller faktainslag och tid till reflektion med familjehem som har liknade uppdrag.
- Utvärdering görs efter varje kurs.

Av de utvärderingar som hittills gjorts är familjehemmen mycket nöjda med kursledare, kursinnehåll och möjligheten att få samtala med familjehem som har liknade uppdrag. En del familjer har framfört önskemål om en längre kurs då utbildningen varit så betydelsefull och stimulerande för dem.

De olika momenten i utbildningen är:

1. Familjehemsvård i ett historiskt perspektiv
2. Barn i familjehemsvård
3. Lagstiftning
4. Samarbete
5. Anknytning
6. Separationer och förluster
7. Familjens betydelse
8. Att fostra andras barn
9. Familjehemsvård innebär förändringar

Fortsatt planering: Verkställa och slutföra utbildningsplanen som innebär att samtliga verksamma familjehem skall vara utbildade eller anmälda till utbildning under år 2010.

Ökad stabilitet och kontinuitet för familjehemsplacerade barn och ungdomar

Fler vårdnadsöverflyttningar avseende barn i familjehem behöver göras och det behöver undersökas om och hur fler barn kan bli tillgängliga för nationell adoption som alternativ till uppväxtplaceringar.

För att höja kompetensen om nationella adoptioner erbjöd förvaltningen en utbildningsdag 2010-05-27, ”Nationell adoption – alternativ till långvarig familjehemsvård? Vad är nationell adoption, hur går det till och vad är bäst för barnet?” Syftet med utbildningsdagen var att förmedla samlad kunskap men även att väcka diskussioner. Utbildningen vände sig till utredande socialsekreterare för barn och familjevårdsinspektörer på stadsdelsförvaltningarna, ett 70-tal deltog.

En utbildningsgrupp, på initiativ av flera stadsdelsförvaltningar, startade 2010-03-26 för att arbeta fram en *gemensam, likvärdig* kompetenshöjande utbildning för familjevården i staden. Syftet med utbildningsdagarna är att

familjevårdsinspektörerna skall bli bättre rustade att möta de barn som är mest utsatta och där stabilitet och kontinuitet är viktig för deras fortsatta utveckling. Målet med utbildningen är att de barn som är placerade i familjehem skall möta familjevårdsinspektörer med god kunskap om

- Framgångsfaktorer som leder till att barn i familjehem får en gynnsam utveckling
- Barns utveckling under gynnsamma och riskfyllda förhållanden
- Anknytningens betydelse för utveckling av relationer och för att klara av påfrestningar senare i livet
- Barns behovsområden och verktyg i vardagen för att möta och förstå barnen

Utbildningen omfattar fyra heldagar och inleds 2010-11-10 med en heldag kring framgångsfaktorer i familjehemsvården utifrån senaste forskningsrön och utvärderingsresultat. Utbildningen fortsätter med tre heldagar under våren 2011. Två dagar kring ”Utveckling på avvägar – hur kan vi förstå och möta barnen/ungdomarna” och en avslutande dag ”Verktyg i vardagen”.

Fortsatt planering:

- Genomföra utbildningsinsatsen för familjevårdsinspektörer.
- Se över vad staden kan erbjuda de familjehem som blivit vårdnadshavare.
- I samarbete med stadsdelsförvaltningarnas familjevård utarbeta informationsmaterial om vårdnadsöverflyttningar enligt BUSS-utredningens intentioner.

Förebygga riskfaktorer och förbättra uppföljning

Enligt Bo Vinnerljung, forskare knuten till Socialstyrelsen visar nya resultat att barn som är placerade ofta inte får den hälso- och sjukvård de borde få och det stöd i skolan som behövs. Hälsan (den somatiska och psykiska) och skolgången måste bevakas systematiskt under hela placeringstiden. Utöver detta behöver barnen även utredas pedagogiskt och psykologiskt innan en placering görs för att säkerställa att rätt insatser sätts in. Även BUSS-utredningens slutrapport konstaterade att detta är ett utvecklingsområde. ”Varje barn/ungdom som vårdas i familjehem behöver ha tillgång till ett tvärprofessionellt arbetslag med social, pedagogisk och barn/ungdomsmedicinsk kompetens för bedömning, behandling, konsultation och uppföljning”.

Under det pågående arbetet med projektet har förutsättningarna för att skapa ett stadsövergripande tvärprofessionellt ”mobilt team” fortsatt att diskuteras. Det skulle vara en väsentlig förbättrande resurs för stadsdelsförvaltningarna och för de familjehemplacerade barnen. För att skapa ett sådant team krävs en inventering

av befintliga resurser och kompetens. Det krävs även avtal med utbildningsförvaltningen för tillgång till specialpedagogisk kompetens och med landstinget för barnpsykiatrisk och barnmedicinsk kompetens.

Fortsatt planering

- Fortsätta arbetet för ett tvärprofessionellt ”mobilt” team. Bjuda in landstinget och utbildningsförvaltningen till en gemensam diskussion efter sommaren 2010.
- Fortsätta samverkan med utbildningsförvaltningen avseende placerade barns utbildning.
- Delta i konferensen ”Placerade barns rätt till utbildning” tillsammans med representanter från stadsdelsförvaltningarna och utbildningsförvaltningen. ”Varför klarar sig familjehemsplacerade barn sämre i skolan än andra barn och hur kan Helsingborgs arbetsmodell, SkolFam, spridas till fler kommuner och leda till nytta för fler barn?” är frågor som kommer att belysas under konferensen.
- Nogsamt följa utveckling och forskning kring framgångsfaktorer i familjehemsvården. Avslutad grundskola med godkända betyg är ett exempel på en avgörande framgångsfaktor.

Insatser till föräldrar

Projektledaren har deltagit i nätverksmöten med stadens öppenvårdsenheter samt besökt stadsdelsförvaltningar. Det har framkommit att riktade evidensbaserade insatser till föräldrar som har sina barn placerade i familjehem till stor del saknas. I de fall föräldrar till placerade barn får insatser efter barnens placering är de vanligtvis relaterade till missbruk och psykisk ohälsa hos föräldrarna, inte till föräldraförmåga och föräldraomsorg. En svårighet som angetts är att de föräldrastödsprogram som finns idag bygger på att barnet bor tillsammans och har vardagen ihop med föräldrarna.

Föräldrar som har sina barn placerade i familjehem har ofta erbjudits och genomgått omfattande öppenvårdsinsatser och utredningsinsatser innan en placering i familjehem gjorts.

I BUSS- utredningen poängteras att ”intensivt arbete med föräldrar i syfte att komma fram med en snabbare framtidslösning för barnet innebär en kvalitetshöjning och kräver ytterligare resurser”.

Fortsatt planering

- Följa utvecklingen av evidensbaserade metoder kring föräldrastöd till föräldrar med placerade barn på nationell nivå för att kunna planera för fortsatt arbete.

- Initiera en diskussion med Preventionscentrum om hur ett föräldrastödsarbete för denna målgrupp kan tas fram och utvärderas inom staden.
- Initiera diskussioner med stadsdelsförvaltningarna om någon eller några förvaltningar är intresserade av att pröva ett föräldrastödsprogram för målgruppen.

Fortsatt arbete

Vanvårdsutredningen kom med ett första delbetänkande (SOU 2009:99 "Vanvård i social barnavård under 1900-talet") våren 2010 vilket har lett till debatt och ytterligare tydliggjort behovet av att förbättra innehållet i och tillsynen av vården. Över hela landet pågår utvecklingsarbete av familjehemsvården och inom både SKL och socialstyrelsen är intresset och stödet för utvecklingen stort. Socialstyrelsen påbörjar under hösten 2010 arbetet med en handbok för familjehemsvård och förvaltningen kommer att samarbeta med socialstyrelsen i det fortsatta arbetet.

Arbetet med nya riktlinjer för familjehemsvård pågår parallellt med projektet vilket också kommer att leda till förslag på nödvändiga förändringar och förbättringar. Ett ärende med förslag på nya riktlinjer samt en slutrapport av projektet kommer att föreläggas nämnden under hösten 2010.
